

and madly entertaining adventures. Pryer is after a piece of evidence swallowed by the clown, a certain delicious plum; Sly must make a round-the-world trip while Frantishek Kral is after him, curious about being arrested with the involuntarily kidnapped cat; Fat experiences a year and a day-long James Bond affair, planned and organized by Frantishek's naughty hat. The adventures are endless and incredible. An ordinary wooden table undergoes strange metamorphoses: conference table, surgical table, table in a Japanese restaurant, car, piano etc. The chairs turn into skyscrapers. Little pieces of wood are alternatively the sun, an umbrella, a snake, a fish, windmills and what have you. India, The Alps, America, Italy, The Netherlands, Switzerland - half the world becomes the stage for the events. The artist Stanislava Krasteva has created a minimalist but creative and marvelous stage design.

Unique, indescribably and ingenious gigs, mixed with a good mood and intense improvisation, are the effective tricks of the detective actors. I doubt if you have recently seen so consistent and dynamic acting on one stage. The original humour will make you feel as if flying among the

white crow flocks in search of their new king who has never stolen anything but is the king of all lands, of all virtues and of all creatures. Ragamuffin, wanderer, idler, thief, scoundrel, villain are bywords for Frantishek, compared with the reckless humans deprived of humanity and sincerity. The show is a fairy tale, taking us back to our deep identity where the kindness and joy of small but valuable things is hidden. The music of Hristo Yotsov gives you the thrill and nuance of a Western criminal but it is parody version, aiming to reduce the tension and attract even more attention which boosts the comic element. Therefore whoever has the courage and heart to chase the king of white crows to the end, will find strength for a broad smile and full belief in the supernatural. It is therapeutic when fairy tales for adults (whose language and moral are so typical of the youngest) emerge before us with a concentrated dose of vigour and exuberance. And if there is still someone who does not know why the crows produce their guttural and melodious „kraal“ sound, tell her about the wanderer Frantishek who only has what people give him but gives away everything he belongs. ■

Translation by Tihomira Trifonova

Сладко от тикви

Михаил Байков

„Пепеляшка“
„Cinderella“

Има текстове в световната литература за деца, които категорично са оставили следа във всеки един от нас. Текстове, с които сме заспивали, над които сме плаkali или превивали от смях. Герои, с чиято съдба сме били съпричастни. Образи, към които се завръщаме след време, за да си спомним за тях и да видим колко сме пораснали. Тези истории наричаме приказки, а героите в тях - приказни. Много от тях започват с „имаало едно време...“, но не и тази, за която ще ви разкажа.

„Пепеляшка“ е една от онези емблематични детски приказки, които знаем наизуст. И макар да не е съвсем ясен нейния автор, то сюжетът ѝ хич не ни е

чужд. Затова и през годините тя почти не е слизала от сцените на репертоарните ни театри и е била задължителна част от образователните ни съботно-неделни сутрини. Като всеки велик текст и този на Перогрим (приказан автор събирац в едно Перо и Грим) търпи във времето много драматизации и дава хляб за нови и нови приказки. В някои от тях прозира историята на Пепеляшка, а в други тя е само отправна точка, от която ще тръгне нов сюжет. Адаптацията са едновременно най-лесното и най-сложното нещо на света. Наглед уж нищо не променяш, а всъщност се превръщаш в автор на чуждата творба. Защо е така? Към адаптацията най-често добавяме коментар на текста-първообраз като предлагаме друга гледна точка към него. Можем да променяме жанровия модел, та дори и съдбата на героите. Ето затова (съ)авторството ни принадлежи.

Вярвам, че за да тръгнеш днес да адаптираш приказка, която има своят щастлив живот вече векове наред, трябва да имаш какво да кажеш. Трябва и да знаеш как да го кажеш. Освен всичко това трябва да имаш усет за куклен театър и някъде там, в мозъчната ти кутия да се разполагат сцените една след друга. С тази не лека задача от самото начало, та го самия край се захваща Елиза Лалева. Нейната „Пепеляшка“ печели конкурса за драматизация по класическа пиеса в Ямбол, а че текстът ѝ е добър не убягва и от зоркото око на директора на старозагорския театър Дарин Петков, който бързо отправя покана към автора. Така Елиза Лалева става водач на една от най-талантливите куклени трупи в България, които не веднъж са показвали експонентна работа, творчески дух и умение да

материализират магията. Хубавото на това да си режисьор на собствения си текст, е че знаеш най-добре от всички, какво е искал да каже авторът, както гласеше едно прословуто клише. Затова и резултатът е категоричен, но затова накрая...

И така, нямало *едно време*, а имало „*Куку! Виждате ли не?*“ – в началото на тази приказка. С гласа на Феята започва „Пепеляшка“ на Лалева, която много умело успява да адаптира старата история за бедното момиче с кристалната обувка. Като драматург, тя намира онзи необходим баланс между сюжетната правдоподобност и принадлежната стойност. Така Лалева разглежда смело канавата на познатата ни приказка, като освещава и дава нов живот на онези моменти, които остават най-често встрани в повечето прочити, а към други – добре познати ни, подхожда с много чувство за хумор и мека ирония. Особено сполучлива намирам срещата на Пепеляшка с Принца, качен на неговото дърво, като един същински Лазар. Поетичният диалог в рими между двамата, както и всички кралски хрътки, стражи и пеперуди допълнително насищат приказния мотив в текста. Красив римейк на изпуснатата кристална пантофка е задигната обувка на Принца, която ще се появи в онзи важен миг, за да възвести на господаря си, че е в правилната къща. Онова, което лично аз ценя най-високо в адаптацията, е ролята на Феята. Тиквената фея има способността, като всяка друга, да се появява в най-съдбоносните моменти, но не това я прави специална. Щастливка, както впрочем и е името, носи една очарователна разсеяност, която те кара да се влюбиш в нея. Непринудена, добра, упорита – тя се появява и изчезва със своите мишоци, паяци и зълби. Понякога е само глас, друг път се материализира, но винаги успява да спое така приказно сцените, че се чудим как в оригинала не си и обръщал толкова внимание.

А на сцената приказката оживява чрез актьорите от трупата на ДКТ-Стара Загора. В ролята на Пепеляшка е Ваня Камянска, която обиграва повече от умело своята кукла. Едната сестра – Хортензия – поема Елица Стоянова, давайки живот и на симпатичната Дворцова мишка, която виждаме за пръв път на бала. Другата сестра – Жавота, както и Кралицата, са в ръцете на Биляна Райнова. Двете създават зало-

жения още по драматургия контраст между сестрите, всяка носеща своя ярък и отличаващ я белег. Мъжките роли са поверени на Делян Кьосев, който има не леката задача да води тъжния и меланхоличен Принц и още по-клетия, и в крайна сметка не прогледнал за чудото, баща на Пепеляшка. Силно експресивният образ на Машехата е поверен на Янчо Иванов, който определено се справя с предизвикателството. Ярък, както винаги, остава и Калоян Георгиев, който движи Краля и Мишока. Неговото трансформиране в кон, който да дърпа тиквата-каляска е сред най-красивите метаморфози в представлението на Елиза Лалева. И накрая, но съвсем не по важност – Гергана Василева, чиято тиквена Фея звъни и ромоли в своя ярък оранжев костюм.

И тъй като костюмите и сценографията от край време са вървели ръка за ръка, няма как, а и не бива, да пропускаме работата на Свила Величкова. Тя е дала цвят на всичко онова, което се движи по сцената. От синия костюм на актьорите, през летящите тикви та чак до шапките, които се променят спрямо мястото на действието, визията на спектакъла дава нужната за всяка приказка доза магичност. И тук най-сполучливи остават тубусите, в които са се вмъкнали кукловодите, които подобно хармоники могат да се свиват и раздуват. Впрочем тези шарени варели изграят също двойна игра тъй като веднъж ни препращат в кралството с часовниковата кула, друг път в кухнята на Пепеляшка. Много сполучлива се оказва и марионетката като система, защото нейния твърд ганит в случая и открива набор от двигателни възможности, с които да изразява по-добре емоциите си. Тях пак ги засилва музикалната фонограма на Константин Цеков, с което на практика се слаза и финалният шрих на тази история.

И така... Накрая не стана ясно дали нашите герои са преяли три дни със сладко от тикви, както завършват повечето приказки. Подозирам, че е станало точно така. Важното е, че Принцът и Пепеляшка се намериха, и че са влюбени. Все едно са един човек. Абе, поезия! На тръгване от театъра ми дадох едно тиквено семенце, което посадох веднага щом се прибрах в нас. Сега всяка сутрин го поливам и очаквам от него да порасте чудо. Моето чудо! ■

Pumpkin Jam

Mihail Baykov

There are texts in the children's world literature, which have definitely left a trace in each one of us. Texts that we have fallen asleep with, which have made us cry or laugh hard. Characters whose fate we evoke after time, in order to remember and see how much we have grown. These stories we call fairy tales, and the characters in them are also fairy. Many of them begin with „*once upon a time...*“ but not the one, which I will tell you.

„*Cinderella*“ is one of those emblematic children's tales that we know by heart. And although it is not clear who the

author is, the plot is not unfamiliar to us. Therefore, over the years it barely came down from the stages of our repertoire theaters and was a mandatory part of our educational weekend mornings. Like any great text, also that of Perrault/Grimm (fairy tale author collecting in one Perrault and Grimm) bears within the years many dramatizations and gives the possibility for more and more tales. Some of them reflect the story of Cinderella, but in others it is only a point of reference from which the new storyline will emerge. Adaptations are both the easiest and the most difficult thing in the world. It seems that you do not change anything, but actually you become author of the foreign work. Why is that? Usually we add a comment of the text-prototype to the adaptation by offering a different point of view to it. We can change the genre model, and even the fate of the characters.

„Пенешука“
„Cinderella“

That is why the (co-) authorship belongs to us.

I believe that if nowadays you start to adapt a story that has had its happy development for centuries, you must have something to say. You should also know how to say it. On top of all this you should have a sense of puppetry, and somewhere in your brain you should arrange the scenes one after another. Elza Laleva fulfills this uneasy task from the beginning to its very end. Her „Cinderella“ has won the competition for a dramatization of a classical play in Yambol and the fact that her text is good does not remain unnoticed from the director of Stara Zagora Theater Darin Petkov, who quickly invited the author. So Elza Laleva became the leader of one of the most talented puppet troupes in Bulgaria, which have shown teamwork, creativity and ability to materialize magic not once. The good thing about being a director of your own text, is that you know, better than anyone else, what the author meant to say, as one famous phrase said. Therefore, the result is clear, but for that later...

So there is no *once upon a time*, there is „Hello! Can you see me?“ – at the beginning of the tale. „Cinderella“ of Laleva begins with the voice of the Fairy. She managed to adapt the old story of the poor girl with the crystal shoe very skillfully. As a playwright, she finds that necessary balance between the plot credibility and the added value. So Laleva boldly expands the framework of the familiar story. She updates and animates those moments that remain aside in the case of most interpretations, and towards others – better known to the audience, she approaches with a great sense of humor and a little irony. Particularly successful I find the meeting of Cinderella with the Prince, mounted on his tree, as a true Lazarus. The poetic rhymes dialogue between them, and all the royal hounds, guards and butterflies complete the fairy motif in the text. A beautiful remake of the missed crystal

slipper is the stolen shoe of the Prince, which will appear in that important moment to announce to his master that he is in the right house. What I personally appreciate most highly in the adaptation, is the role of the Fairy. The Pumpkin Fairy has the ability, like any other fairy, to appear in the most crucial moments, but it is not that, that makes her special. Lucky, as by the way is her name, bears a charming distraction that makes you fall in love with her. Spontaneous, noble, tenacious – she comes and goes with her mice, spiders and pigeons. Sometimes she is just a voice, sometimes she materializes, but she always manages to link the scenes in such an enchanting way, that you wonder why you did not pay so much attention to her in the original.

The fairy tale comes to life on the stage through the actors from the troupe of State Puppet Theater – Stara Zagora. In the role of Cinderella is Vanya Kamyanska, who plays out her puppet more than skillfully. One of the sisters – Hortenzia – is delivered to Elitsa Stoyanova, who also animates the sympathetic Court mouse, which we see for the first time at the ball. The other sister – Zhavota and the Queen are in the hands of Bilyana Raynova. Both of them create the planned in the playwright contrast between the sisters, each one of them bearing her bright and distinguishing mark. The male roles are assigned to Delyan Kyosev who fulfills the uneasy task to lead the sad and melancholic Prince and the even more poor, and finally not able to see the miracle, father of Cinderella. The highly expressive character of the stepmother is given to Yancho Ivanov, who definitely copes with the challenge.

Memorable, as always, remains Kaloyan Georgiev, who moves the King and the Mouse. His transformation into a horse, that pulls the carriage-pumpkin is among the most beautiful metamorphoses in the show of Elza Laleva. And last but far from least – Gergana Vasileva, whose Pumpkin Fairy jingles and murmurs in her bright orange costume. And because the costumes and the scenography have long been related, in no way, and we should not miss the work of Svila Velichkova. She has given color to everything that moves on the stage. From the blue costume of the actors, through the flying pumpkins and to the hats that change according to the place of action, the vision of the show gives the necessary quantity of magic for each fairytale. Again, most successful remain the tubes, which cover the puppets, which like harmonics can shrink and swell. Furthermore, those many-colored cases also have a double meaning because one time they direct us to the kingdom of the clock tower, another time to the kitchen of Cinderella. The marionette system turned out to be very successful too, because its hard gapit in the case discovers a range of motion options which transmit better their emotions. They are enhanced by the musical soundtrack of Konstantin Tsekov, which in practice puts the final touch of this story.

An so... Finally, it was not clear whether our characters have overeaten with pumpkin jam for three days, as most stories end. I suspect that is exactly how it happened. What matters, is that the Prince and Cinderella have found each other, and are in love. As if they were one person. Well, poetry! On leaving the theater, they gave me one pumpkin seed that I planted as soon as I got back home. Now I pour water in it every morning and I expect from it to grow a miracle. My miracle!

Translation by Nadia Zhereva

